

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע בכיסוי
הוצאות ההדפסה,
להבצחת
לע"נ וכיו"ב,
נא לפנות למייל
d036194741@gmail.com

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל d036194741@gmail.com

פרשת משפטים - שקלים

זהירות בממון אחרים

בפרשה זו כתוב הרבה עניינים בדיני ממונות, שעיקר דינים אלו שייכים בין אדם לחברו, עלינו לדעת שבדיני ממונות צריכים להיות מאוד זהיר, כפי שכתוב במסכת יומא (דף פ"ח ע"א) שכל הדברים שיש בין אדם למקום הקב"ה מכפר ביום כיפור [אם עשה תשובה] אבל כל מה שבין אדם לחברו אין יום כיפור מכפר עד שימחול לו.

אם חלילה בן אדם חייב ממון לשני ואינו משלם, הוא צריך לבא שוב בעולם הזה בגלגול כדי לשלם את חובו.

ידוע שמרן הסטייפלר זצ"ל כל פעם שהיה לומד מסכת היה כותב מחברת, ובסוף המחברת היה כותב למי הוא חייב כסף, וכשהיה מסיים לכתוב המחברת הוא היה מעביר את הדף של החובות לסוף המחברת החדשה, ובמחברת האחרונה שכתב לפני פטירתו היה כתוב 'בס"ד שילמתי את כל החובות'.

יש אנשים גדולים שזוכים להיות נקיים בדיני ממונות, שגם לאחר פטירתם הקב"ה מגלגל שישלמו לכל מי שהם חייבים, כפי שמסופר על מרן החזון איש זצ"ל, שביום פטירתו הגיע יהודי מגבעתיים ואמר שהחזון איש חייב לו שווי של מאתיים דולר כבר מקוסובה, שם היה בעל מלאכה ועשה איזה דבר עבורו. שאלו אותו "למה רק עכשיו אתה מגיע לבקש את התשלום שלך?" ענה היהודי "לא ידעתי שהחזון איש היה גר כאן, ורק לאחר שנפטר ראיתי מודעות אבל על 'אברהם ישעיהו קרליץ' מקוסובה וכך נזכרתי שעשיתי עבורו עבודה ולא שילם על כך". הלכו לשאול את מרן הסטייפלר זצ"ל ואמר "זכור לי שכל ערב יום כיפור החזון איש היה אומר 'אני חייב למישהו מקוסובה מאתיים דולר ואינני יודע איפה הוא' וזה סימן שאותו יהודי צודק".

שמעתי ממרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שכשמרן החזון איש זצ"ל נפטר פינו בני משפחתו את כל החפצים מהדירה בשביל המשכיר תוך ימי השבעה, ומספרים שהחזון איש הגיע בחלום לרבי שמריהו גריינמן זצ"ל וביקש ממנו שיוציא את הקרש שהיה מונח על הקיר שעליו הוא התפלל. והוסיף מרן ראש הישיבה שמי שבחיינו נזהר בממונות אז יש לו זכות לבוא לאחר מיתתו ממקומו כדי שישלמו מה שחסר.

זכור לי שפעם כשישבתי בבית דין של מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל אחד מהבעלי דינים לא רצה לשלם, אחד מהדיינים אמר לבעל דין שאם הוא לא משלם הוא יכול לבא בגלגול בגלל זה אפילו בתור כלב! שאל הבעל דין "מה זה יעזור לחזור לגלגול בתוך כלב, הרי לכלב אין כסף, אז איך הכלב ישלם חוב?!?". ענו לו שמן השמים יעשו שהכלב הזה יהיה שומר הפתח של התובע וכך הכלב יחזיר את הכסף למי שהוא חייב!!!

עוד ספרנו שאחד מהאברכים מכולל פוניבז' סיפר לי שיש לו אחות שגרה בירושלים, ונפטר לה ילד בן שנה וחצי לפני כמה שנים בחודש שבט. חודשיים לאחר פטירתו הגיע הילד בחלום ודפק על המגירה. פעם ראשונה בני הבית לא התייחסו למה שאירע. לאחר כמה ימים שוב חזר על עצמו אותו מעשה. שוב הגיע בחלום פעם שלישית וכשפתחו את המגירה מצאו צעצוע. התברר לה שפעם היא הלכה לחנות צעצועים ובדרך הביתה היא שמה לב שהילד תפס איזה צעצוע מהחנות בלי רשות, אז חשבה שבמקום שהיא תחזור עכשיו לחנות היא תשים את הצעצוע בצד ופעם הבאה שהיא תלך לחנות היא תחזיר את זה, ובינתיים היא הכניסה את הצעצוע באותה מגירה. הילד הזה שגרם לגניבה הזאת הוא הגיע אליהם בחלום להזכיר להם להחזיר את הצעצוע לחנות!!!

~~~~~

חיובים של עבד כנעני

תחילת הפרשה מדברת בעבד עברי "כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד" (כ"א - ב.). ואח"כ כתוב (שם כ') "וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט ומת תחת ידו נקם ינקם" ורש"י כתב "בעבד כנעני הכתוב מדבר". וכל הדינים של עבד כנעני לומדים מהגזרה שווה "לה" "לה" מאשה, אמנם העבד כנעני אינו גוי, כי הוא נעשה עבד, וכך נעשה יהודי, אבל יש לו אותם דינים וחיובים של אשה.

מצאנו כמה דברים שדינו כאשה.

דבר ראשון, מצות עשה שהזמן גרמא, שפטור כמו אשה וזה לומדים "לה" "לה" מאשה כנ"ל.

הדבר השני הוא לגבי עדות, כתוב שעבד פסול לעדות כמו אישה, כפי שכתוב במשנה (ראש השנה פרק א' משנה ח').

וכתב התוספות יום טוב (שם), ומ"ש הר"ב ק"ו מאשה דמג"ש דלה לה שכתבתי בפ"ג דברכות ליכא למילף. דלא ילפינן אלא להחמיר עליו לחייבו במצות כאשה אבל לעדות ועמדו שני האנשים כתיב (דברים ט"ו) והאי איש הוא. כ"כ התוס' בפרק החובל דף פ"ח. [ובפרק י"ב דזבחים דף כ"ג צ"ל ק"ג] כתבו וז"ל. אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין תלוי בנאמנות. [שהרי] משה ואהרן לא מעידין לא משום דלא מהימני הלכך היכי דגלי גלי]. ושם בגמרא דהחובל מפרש הק"ו ומה אשה שראויה לבא בקהל פסולה להעיד דכתיב האנשים. עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות. מה לאשה שכן אינה איש [ולא קרינן בה אנשים] וכו' גזלן יוכיח. מה לגזלן שכן מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו אשה תוכיח. מה להצד כו' שאינם נזהרים בכל המצות. זה מפני רשעו וזו מפני שלא נצטווה. אף אני אביא העבד שאינו בכל המצות ופסול להעיד.

דבר שלישי, דיני ערכים על עבד, כתבו התוס' (ערכין דף ב' ע"א) ועבד אף על גב דגבי מצות יש לו דין אשה לפי ערך זכר הוא נערך דלא אישתמיט תנא דלימא אם היה נערך כאשה. וכתב השיטה מקובצת (שם), ונ"ב וז"ל תוספי הרא"ש ז"ל נשים ועבדים הוה מסתבר למימר דעבד ישנו בערך אשה דחייב מצות דעבד גמרי לה לה מאשה, וליתא דבת"כ דריש מנין לרבות גרים ועבדים ת"ל ואמרת אליהם משמע דלערך איש מרבה להו, ע"כ. [וכוונת הרא"ש י"ל עפ"י מש"כ הר"ש משאנץ על התו"כ דהק' דל"ל רבוי לעבדים נילף מאשה, ות"י דס"ד דיהא נידון בערך אשה, והיינו דמדבעי' לרבות עבד בפרשת ערכין ע"כ דנידון בערך איש (ועי' בילק"ש בחוקותי רמז תרע"ה דהגי' מנין לרבות גרים ועברים המשוחררין,

ואולי יש לפרש גי' זו עפ"י שיטת רש"י). מאידך כתב החזקוני (שמות כ"א - ל"ב ד"ה כסף שלשים שקלים), כפי ערך נקבה מבת עשרים שנה עד בת ששים, דעבד ואשה כי הדדי נינהו דגמר לה לה מאשה. וכן כתוב הספורנו (שם ד"ה כסף שלשים שקלים), כערך הנקבה, כי כמוה ענין העבד בקיום המצוות כדאיתא בחגיגה פרק קמא. דבר רביעי, היד מלאכי הסתפק מתי העבד נחשב כגדול, וכתב שמסתבר כמו אישה שהיא בגיל י"ב. ויש לבאר בטעם הדבר דרש"י בכתובות כתב, שאיש לומד תורה התורה מתשת כוחו ולכן גופו חלש יותר, משא"כ אישה שאינה חייבת ללמוד ממהרת יותר לגדול מאיש, וא"כ ה"ה עבד שפטור מת"ת הגדלות שלו כמו אשה.

~~~~~

להרגיש שאנו חיים בחסדי שמים

"הוא שמלתו לעורו במה ישכב" (כ"ב - כ"ו).

לכאורה יש להבין, כשבן אדם לוקח משכון, הרי זה כדי ללחוץ על הלוה לשלם, אז מדוע כל לילה הוא צריך להחזיר לו את המשכון? אפשר לתרץ על פי מה שכתב רש"י, אמר הקדוש ברוך הוא כמה אתה חייב לי, והרי נפשך עולה אצלי כל אמש ואמש ונותנת דין וחשבון ומתחייבת לפני, ואני מחזירה לך, אף אתה טול והשב טול והשב.

מספרים שלפני שנה, בשנת תשע"ט יהודי באוסטרליה קנה דירה בירושלים ובתוכנית שלו היה צריך להעביר את מקום מגוריו לארץ ישראל עוד שנתיים, ובערב שבת קודש פרשת משפטים תשע"ט הוא נפל מהסולם ונפטר על המקום.

כל זה ללמד אותנו עד כמה אנחנו צריכים להתבונן שכל בוקר הקב"ה מחזיר לנו את הנשמה, ועלינו לכוון על זה כשאנו אומרים כל בוקר 'מודה אני', ועוד איך לחיות ולהתנהג עם השני בחסד.

~~~~~

הכרת הטוב

"בשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אתו" (כ"ב - ל').

כותב רש"י, מה תלמוד לומר לכלב, למדך הכתוב שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, שנאמר (שמות י"א - ז) "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", אמר הקדוש ברוך הוא תנו לו שכרו.

בהגהות חכמת שלמה (הלכות שבת הלכות מוקצה סימן ש"א) הביא את המדרש (ויקרא רבה פרק ה' סימן ו') על מעשה בטבח אחד בציפורי שהיה מאכיל את ישראל נבילות וטריפות פעם אחת ערב יום הכפורים אכל ושתה ונשתכר ועלה לראש הגג ונפל ומת התחילו הכלבים מלקקין את דמו אתון ושיילון לר' חנינא מהו לאעברא יתיה מן קדמיהון אמר להון כתיב (שמות כ"ב) ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשלכון אותו זה שהיה גוזל את הכלבים ומאכיל את ישראל נבילות וטריפות ארפון להון מדידהון אינון אכלין, עכ"ל.

כמו כן, מצאנו עם החמור, שכתוב בסוף פרשת בא "כל פטר חמור תפדה בשה" ורש"י כתב שם ולא פטר שאר בהמה טמאה, וגזרת הכתוב היא לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים. ועוד, שסייעו את ישראל ביציאתן ממצרים, שאין לך אחד מישראל שלא נטל הרבה חמורים טעונים מכספם ומזהבם של מצרים.

עוד מצאנו כתוב "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו".

פעם מרן הגראמ"מ שך זצ"ל ביקש מבני ביתו שרצונו להשתתף בלויה של אישה מבוגרת בחיפה, ובני הבית אמרו לו שהוא כבר חלש וזה לא בריא לו לצאת כל כך רחוק. אמר להם "אסע באוטובוס". כשראו שכל כך חשוב לראש הישיבה אז הסיעו אותו. ובדרך חזור שאלו "למה ראש הישיבה התעקש לבא ללויה של האישה הזאת?". ענה להם "כשהייתי צעיר מאוד הייתי כבר מחוץ לבית והייתי ישן בבית מדרש בלי שום תנאים מינימליים, היה שם קר מאוד בלילות וכך היה קשה לישון, הייתי עם בגדים קרועים, עד כדי כך שעלה בדעתי שכבר אי אפשר להישאר כך יותר ועלי להתחיל לעבוד, ובאותה תקופה הגיעה אישה אחת ואמרה לי שיש לה שמירה מיותרת ונתנה לי אותה וכך יכלתי לעבור את החורף, בזכות זה נשאיתי בבית מדרש, וכעת האישה הזאת נפטרה לכן רציתי להשתתף בלויה שלה בתור הכרת הטוב". ומוסיפים שבעת הלויה היה גשם שוטף וראש הישיבה יצא מהמכונית ונשאר בחוץ ואמר שרצונו להרגיש את אותם התנאים שהיו לפני שקיבל את השמירה. בואו נראה מה התוצאה ממעשה חסד. בזכות הנתינה שלה יצא גדול הדור! אדיר בתורה עם אלפי תלמידים - מגידי שיעורים ופוסקים, וניהל את כל העולם בחכמתו. ועוד כמה נשאר חיוב הכרת הטוב לאחר שמונים שנה!

ה' נותן לנו את כל הכלים כדי לתפקד כמו שצריך, יש לנו חיוב הכרת הטוב כלפי רבוננו של עולם, וזה מחייב אותנו לעשות את רצונו.

~~~~~

קריאת פרשת שקלים

החינוך (מצוה ק"ה) כתב שקריאת פרשת שקלים זה זכר לאסיפת השקלים. ומשמע שבזמן המקדש לא היה קריאת פרשת שקלים. וכ"כ בלבוש (ס' תרפ"ה) "אנו משלמים פרים שפתינו".

מאידך כתוב בגמ' מגילה (דף כ"ט ע"ב), אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה: דאמר קרא זאת עלת חדש בחדשו, אמרה תורה: חדש והבא קרבן מתרומה חדשה. וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה, קדמינן וקרינן באחד באדר, כי היכי דליתו שקלים למקדש.

ורש"י (שם) כתב, להודיע שיביאו שקליהם באדר, כדי שיקריבו באחד בניסן מתרומה חדשה, כדאמרינן בגמרא.

ובתשובת בנין שלמה (סימן נ"ד) כתב שכתוב פעמיים "לכפר על נפשותכם", וההסבר לזה שבפסוק ראשון מדובר על המקדש שהביאו קרבנות "לכפר על נפשותיכם" כפשוטו, ובפעם שניה כתוב "והיו לבני ישראל לזיכרון לפני ה'" זאת אומרת שבקריאת הפרשה זה זכר להקרבת הקרבנות וזה מכפר.

בכמה קהילות קוראים היוצרות לפרשת שקלים, ושם אומרים "ובצדק הגה ערך כי תשא גונננו במגן א-ל רם ונשא", 'הגה' הכוונה היא להגיד, וההסבר לפיוט זה הוא שבזכות שאנו הוגים וקוראים פרשת כי תשא זה יהיה נחשב לפני הקב"ה כאילו היו נותנים שקלים ממש למקדש, ובזכות... ה' יעזור שנזכה בקרוב ממש לא רק לקרא פרשת שקלים, שנוכל גם להקריב קרבן שקלים בבית המקדש במהרה בימינו, אמן.

לעילוי נשמת מרן הגאון רבי יעקב בן רבי צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל נלב"ע כ"ז שבט תשע"ו ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת נשמה טהורה

הנערה רחל ע"ה בת יבדלחט"א הגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א נלב"ע כ"ה מרחשוון תש"פ ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

מרת אסתר אוריידא בת ר' רפאל ביתן ע"ה נלב"ע ל' שבט תש"א ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת בעל החוט שני

מרן הגאון רבי שמריהו יוסף נסים בן רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל נלב"ע כ"ג תשרי תש"פ ת.נ.צ.ב.ה.